

**RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA DAVLAT
XIZMATLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA RAQAMLI
TRANSFORMATSIYANING ZARURIYATI**

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
“Raqamli iqtisodiyot” kafedrası katta o‘qituvchisi

Yusupova Dilbar Mirabidovna

E-mail: dilbaryus86@gmail.com

ORCID:0000-0003-1788-8598

Raqamli iqtisodiyot sharoitida jamoat xizmatlarining iqtisodiy mohiyati nafaqat ularning texnologik yangilanishida, balki davlat va fuqarolar, biznes va boshqa manfaatdor tomonlar bilan o‘zaro aloqalarni samarali boshqarishda namoyon bo‘ladi. An’anaviy jamoat xizmatlari ko‘pincha byurokratik jarayonlarga, qog‘ozli hujjatlashga va cheklangan monitoring tizimlariga tayanadi, bu esa operatsion xarajatlarning oshishiga, xizmat ko‘rsatishning sekinlashishiga va resurslardan samarali foydalanmaslikka olib keladi. Shu sababli, raqamli transformatsiya xizmatlar sifatini oshirish, byudjet mablag‘larini tejash, ish jarayonlarini avtomatlashtirish va fuqarolar ehtiyojlariga moslashuvchan xizmatlar yaratish orqali muhim iqtisodiy foyda beradi.

Raqamli transformatsiya natijasida davlat organlari va jamoat sektori bir vaqtning o‘zida ko‘plab afzalliklarni qo‘lga kiritadi. Avtomatlashtirilgan ish jarayonlari xatoliklarni kamaytiradi, ish vaqtini tejaydi va qo‘l mehnatini optimallashtiradi. Ma’lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimlari qarorlar tezligini oshiradi, resurslarni samarali taqsimlash imkonini beradi va xizmatlarni proaktiv tarzda yetkazib berishga yordam beradi. Shu bilan birga, dalillarga asoslangan siyosat ishlab chiqish imkoniyati hukumatlarga jamoat dasturlarining samaradorligini oshirish va hisobdorlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

Raqamli xizmatlar fuqarolarga yo‘naltirilgan dizayn bilan yaratilganda yanada samarali bo‘ladi. Intuitiv interfeyslar, mobilga mos platformalar va shaxsiylashtirilgan xizmatlar fuqarolarning davlat xizmatlari bilan aloqasini osonlashtiradi. Chatbotlar, onlayn so‘rovnomalar va foydalanuvchi xatti-harakatlarini tahlil qilish mexanizmlari xizmatlarni doimiy ravishda yaxshilash imkonini beradi. Shu bilan birga, qishloq hududlari va kam xizmat ko‘rsatiladigan joylarda raqamli savodxonlik dasturlarini rivojlantirish aholining raqamli platformalardan samarali foydalanishini ta‘minlaydi. Hukumat xodimlarini zamonaviy raqamli vositalar va boshqaruv amaliyotlari bo‘yicha o‘qitish esa doimiy innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlaydigan malakali ishchi kuchini yaratadi.

Xavfsizlik va maxfiylik raqamli davlat platformalarining muvaffaqiyatida asosiy ahamiyatga ega. Hukumatlar sezgir ma‘lumotlarni himoya qilish uchun kuchli kiberxavfsizlik choralari, shifrlash protokollarini va ma‘lumotlarni boshqarish siyosatlarini joriy qilishi kerak. Raqamli identifikatsiya tizimlari, elektron imzolar va idoralararo ma‘lumot almashishning huquqiy bazasi fuqarolarni ishtirok etishga undaydi va milliy hamda xalqaro standartlarga muvofiqlikni ta‘minlaydi. Shu bilan birga, jamoat-xususiy hamkorlik raqamli xizmatlarni innovatsion tarzda rivojlantirish va yangi xizmat modellarini yaratishda samarali strategiya sifatida namoyon bo‘ladi. Texnologiya provayderlari, akademik institutlar va nodavlat tashkilotlar bilan hamkorlik hukumatlarga ilg‘or yechimlarni sinovdan o‘tkazish va yangi xizmatlarni ishlab chiqish imkonini beradi. AI asosidagi chatbotlar, blockchain texnologiyasi orqali xavfsiz tranzaksiyalar va mobilga mos ilovalar kabi xizmat modellarini joriy qilish imkoniyatini yaratadi.

Raqamli davlat xizmatlarining iqtisodiy ta‘siri sezilarli. Avvalo, byurokratik kechikishlar kamayadi, ma‘muriy xarajatlar optimallashtiriladi, xizmatlar tezroq yetkaziladi va shaffoflik oshadi. Shu bilan birga, soddalashtirilgan litsenziyalash, soliq va me‘yoriy jarayonlar tadbirkorlik va

investitsiya muhitini rag‘batlantiradi. Barqarorlik va chidamlilik jihatidan raqamli tizimlar pandemiya, tabiiy ofatlar yoki iqtisodiy inqirozlar davrida ham xizmatlarning uzluksizligini ta’minlaydi. Real vaqt rejimida ma’lumotlarni monitoring qilish, bashoratli tahlillar va avtomatlashtirilgan ish jarayonlari jamoat sektorini samarali boshqarishga yordam beradi.

Raqamli transformatsiya davlatning iqtisodiy va ijtimoiy strategiyasida ajralmas qismga aylanadi. Strategik sarmoya, jarayonlarni optimallashtirish, malakali ishchi kuchini rivojlantirish va innovatsion hamkorlik muhitini yaratish orqali raqamli xizmatlar qulay, samarali va adolatli bo‘ladi. Shu bilan birga, shaffof va hisobot beradigan tizimlar korrupsiyani kamaytiradi, fuqarolarning davlatga bo‘lgan ishonchini oshiradi va ijtimoiy inklyuzivlikni mustahkamlaydi. Raqamli platformalarga joriy etilayotgan investitsiyalar va innovatsiyalar mamlakatning raqamli iqtisodiyotga integratsiyasini kuchaytiradi va global raqobatbardoshlikni oshiradi. Shu tarzda, raqamli transformatsiya iqtisodiy samaradorlikni oshirish, fuqarolarning qoniqishini yaxshilash va jamoat sektorining barqarorligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Raqamli davlat xizmatlarini rivojlantirish jarayoni nafaqat texnologik yangilanish, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirish va jamoat sektori resurslarini optimal boshqarish vositasi sifatida ham ahamiyatlidir. Raqamlashtirish orqali davlat organlari xizmatlarni ko‘proq ma’lumotlarga asoslangan, prognozli va proaktiv tarzda yetkazib bera oladi. Shu bilan birga, avtomatlashtirilgan tizimlar xodimlarning ish yukini kamaytiradi, operatsion xarajatlarni qisqartiradi va jarayonlarni tezlashtiradi, bu esa byudjet mablag‘larini samarali ishlatishga imkon yaratadi.

Raqamli transformatsiya shuningdek, fuqarolar va biznes uchun iqtisodiy qiymatni oshiradi. Masalan, onlayn litsenziyalash, ro‘yxatdan o‘tish va soliq to‘lovlari jarayonlarining soddalashtirilishi tadbirkorlikni rag‘batlantiradi va startaplar uchun bozorga kirish to‘siqlarini kamaytiradi. Shu bilan birga, elektron hujjat va imzo tizimlarining qonuniy tan olinishi moliyaviy

operatsiyalar va shartnomalarni tezroq amalga oshirish imkonini beradi, natijada iqtisodiy faoliyat sezilarli darajada soddalashadi.

Raqamli platformalarning integratsiyalashgan ishlashi davlat idoralari o'rtasida axborot almashinuvini tezlashtiradi, resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi va xizmat ko'rsatishdagi ortiqcha qadamlarni yo'q qiladi. X-Road kabi platformalar ma'lumotlar xavfsizligini saqlagan holda davlat va xususiy sektor o'rtasida tezkor ma'lumot almashuvini amalga oshiradi. Bu esa iqtisodiyotda operatsion samaradorlikni oshiradi, mehnat bozori uchun moslashuvchanlik yaratadi va xalqaro raqamli integratsiyani qo'llab-quvvatlaydi.

Raqamli davlat xizmatlarining rivojlanishi barqarorlik va chidamlilikni ta'minlaydi. Raqamli tizimlar inqirozli vaziyatlarda, masalan, pandemiya yoki tabiiy ofatlar davrida ham muhim xizmatlarning uzluksiz ishlashini kafolatlaydi. Real vaqt rejimida monitoring qilish, bashoratli tahlillar va avtomatlashtirilgan jarayonlar fuqarolar va biznes uchun uzluksiz xizmat ko'rsatishni ta'minlaydi, bu esa iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlaydi.

Malakali ishchi kuchini rivojlantirish va raqamli savodxonlikni oshirish davlat xizmatlarining samaradorligini kuchaytiradi. Hukumat xodimlarini zamonaviy boshqaruv va raqamli vositalarga o'rgatish orqali innovatsiyalarni doimiy qo'llab-quvvatlaydigan malakali jamoa yaratiladi. Shu bilan birga, fuqarolarni raqamli xizmatlardan samarali foydalanishga o'rgatish, ayniqsa qishloq hududlari va kam xizmat ko'rsatiladigan joylarda, ijtimoiy inklyuzivlikni oshiradi.

Jamoat-xususiy hamkorlik esa innovatsion xizmat modellarini joriy qilishda muhim rol o'ynaydi. Texnologik kompaniyalar, akademik muassasalar va nodavlat tashkilotlar bilan hamkorlik orqali davlat ilg'or yechimlarni sinovdan o'tkazish, blockchain, AI asosidagi chatbotlar va mobil platformalarni tatbiq etish imkoniga ega bo'ladi. Natijada, raqamli xizmatlar

tezroq rivojlanadi, fuqarolar va biznes ehtiyojlariga moslashadi, va iqtisodiy samaradorlik oshadi.

Raqamli transformatsiya davlatning iqtisodiy va ijtimoiy strategiyasining ajralmas qismiga aylanadi. Strategik sarmoya, jarayonlarni optimallashtirish, malakali ishchi kuchi va innovatsion hamkorlik muhitini yaratish orqali raqamli davlat xizmatlari qulay, samarali va adolatli bo‘lib, korrupsiyani kamaytiradi, fuqarolarning davlatga bo‘lgan ishonchini oshiradi va mamlakatning global raqobatbardoshligini kuchaytiradi.

Xulosa. Raqamli transformatsiya va davlat xizmatlarini raqamlashtirish iqtisodiy samaradorlikni oshirish, xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilash va jamoat sektorining resurslarini optimal boshqarish imkonini beradi. Avtomatlashtirilgan ish jarayonlari va ma’lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimlari byurokratik kechikishlarni kamaytiradi, operatsion xarajatlarni qisqartiradi va qaror qabul qilish tezligini oshiradi. Fuqarolarga yo‘naltirilgan dizayn, mobil va shaxsiylashtirilgan platformalar, shuningdek, raqamli savodxonlikni oshirish orqali xizmatlar keng qatlamlar uchun qulay va samarali bo‘ladi.

Raqamli davlat xizmatlarining iqtisodiy ta’siri sezilarli bo‘lib, soddalashtirilgan litsenziyalash, soliq va me’yoriy jarayonlar tadbirkorlik va investitsiya muhitini rag‘batlantiradi, startaplar uchun bozorga kirish to‘siqlarini kamaytiradi. Integratsiyalashgan platformalar davlat idoralari o‘rtasida axborot almashinuvini tezlashtiradi, resurslardan samarali foydalanishni ta’minlaydi va xizmat ko‘rsatish jarayonlarini soddalashtiradi. Shu bilan birga, raqamli tizimlar barqarorlik va chidamlilikni oshiradi, inqirozli vaziyatlarda ham uzluksiz xizmat ko‘rsatishni kafolatlaydi.

Malakali ishchi kuchini rivojlantirish, jamoat-xususiy hamkorlikni mustahkamlash va innovatsion xizmat modellarini joriy etish raqamli transformatsiyaning muvaffaqiyatli bo‘lishini ta’minlaydi. Natijada, raqamli davlat xizmatlari nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki fuqarolarning

davlatga bo‘lgan ishonchini kuchaytiradi, ijtimoiy inklyuzivlikni mustahkamlaydi va mamlakatning global raqobatbardoshligini oshiradi. Shu tarzda, raqamli transformatsiya davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish, iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirish va jamoat sektorining barqarorligini ta’minlash uchun strategik zarurat sifatida namoyon bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk, A. (2012). Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government. *Information Systems Management*, 29(4), 258–268.
2. OECD. (2020). *Digital Government Index: Measuring Digital Government in OECD Countries*. Paris: OECD Publishing.
3. United Nations E-Government Survey. (2022). *E-Government in Support of Sustainable Development*. New York: United Nations.
4. Wirtz, B. W., Weyerer, J. C., & Geyer, C. (2019). Artificial Intelligence and the Public Sector—Applications and Challenges. *International Journal of Public Administration*, 42(7), 596–615.
5. World Bank. (2021). *Digital Government Transformation: Lessons from Leading Countries*. Washington, DC: World Bank.
6. Heeks, R. (2006). *Implementing and Managing eGovernment: An International Text*. London: SAGE Publications.
7. Linders, D. (2012). From e-Government to We-Government: Defining a Typology for Citizen Coproduction in the Age of Social Media. *Government Information Quarterly*, 29(4), 446–454.
8. UNDP. (2020). *Digital Transformation of the Public Sector: Strategic Approaches and Policy Implications*. New York: United Nations Development Programme.